

die: quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Quae ergo ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic loquor.

His & sequentibus verbis usque ad finem capitis nihil aliud vult Christus, quam nihil se dicere, nisi quod à patre habeat, ideoque qui in se credit, non in se credere modò, sed in patrem. Itaque qui verba sua neglexerint, non eos se dicit iudicaturum: quippe qui primo adventu non iudicaturus mundum venerit, sed saluaturus. At ne immunes se peccatores fore promittant, sermo inquit, quem locutus sum, id est, quòd eos nunc hortor verbis meis parere, hæc ab eis neglecta mea admonitio, etsi nunc ociosa videtur, iudicabit illos, & damnabit in nouissimo die, cum deprehendentur eam neglexisse: neque eam modo & me quoque mouentem, sed & patrem meum, à quo habeo quicquid illis prædico.

CAPVT DECIMUM TERTIVM.

Christus à cœna surgens, discipulorum pedes lauat, exhortans eos vt sic faciant, proditorem suum Ioanni indicat per buccellæ traditionem, quo egresso dilectionis mandatum profert, & triam Petri abnegationem.

† Matth.
26. a.

Mar. 14. a

Luc. 22. a.

Ante diem festum Paschæ sciens Iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

Ipsa scilicet die azymorum, cuius nocte à vespera in vesperam incipiebat parasceue, & præparatio ad celebrandum Pascha, quae apud nos est die Iouis: ea ergo sciens Iesus iam tempus adesse vt transiret ex hoc mundo ad patrem, hoc est, moreretur. Bene autem mortem suam transitum appellat, quia vix triduum in morte mansit: alluditque ad Pascha & Phasæ Iudæorum, quod transitum significat. Tota enim Christi vita è cœlo proceduntis fuit veluti transitus per mortem ad patrem, in ascensione redeundus. Quod autem dixit: Cum dilexisset suos qui erant in mundo: quidam interpretantur omnes

nes electos, siue hic degentes, siue in limbo, quem generali mundo nomine complectuntur. Sed præstat cum Chrysofomo intelligere Apostolos. Nec ociose additum est, qui erant in mundo. quasi dicat: quos in mundo relinquebat sui præsentia orbos, in finem dilexit eos, Græcè, εἰς τέλος, id est, perfectè, vt interpretatur Chrysofomus: siue in finem, id est, vsque ad mortem pro eis tolerandam.

Et cæna facta (cùm diabolus iam misisset in cor vt traderet eū Iudas Simonis Iscariotis) † sciens quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deū vadit.

Matt. 11. g
Mar. 10. f.
Sup. 6. c.

Cæna indubiè legali agni Paschalis peracta. Nam consentiunt omnes doctores, quòd peracto veteri Paschate, nouum cum discipulis corporis & sanguinis sui Pascha celebravit, cùm diabolus iam inquit, misisset, & c. Nam in effusione vnguenti iam destinauerat, magistrum proditor tradere: cuius rei obiter hic meminit Ioannes, vt ostendat miram Christi humanitatem, qui proditorem iam agnitum non modò à mensa legali non est aduersatus, sed ne à mensa corporis sui. Nam indubiè credo Iudam cænae corporis & sanguinis Domini interfuisse, etsi scio ea de re problema esse inter antiquos. Vtq; ita credo, in quo ducor, quòd CHRIS TVS post cænam pedes Apostolorum lauit. Nam quòd beatus Augustinus putat hic facta, pro parata, vt quidam habent codices Græci, non admodum quadrare videtur ei quod sequitur: Surgit à cæna. Vt quid enim antè sedisset, cæna tantùm parata, & non apposita? Cæna ergo facta & peracta surgit ab ea, & ablutis Apostolorum pedibus, iterum recubuit, eisq; ad mutuam concordiam & humilitatem exhortatis, verum Pascha corporis sui ad edendum discipulis suis proposuit: & inter ceteros Iudæ multi asserunt, de quo tamen nolo pertinaciter contendere, cùm inter doctos & antiquos sit problema. Nā qui vollet dicere buccellam panis, de qua postea agetur, nõ in ista cæna mystica corporis Christi, sed in cæna Paschalis legalis, habet quo se tueatur. Nam quod dici contrà potest, Christum facta & peracta cæna Apostolorum pedes lauisse, responderi potest, Græcâ lectionem nõ significare

cœnam peractam, sed potius inter cœnandum, siue dum cœna fieret. Nam Græcè est, *Δις τὸν γενομένον*, quod est præsentis temporis. Potius itaque inter cœnandum, ac media cœna ad lauandos Apostolorum pedes dicendum ipsum surrexisse, & lotis illis, ad peragendam cœnam recubuisse, quo tempore intinctum panem Iudæ dedit. Quod verò subdit: Sciens quia omnia dedit ei pater in manus, hoc intelligit: Quanquam se omnium Dominus, omniaq; sibi à patre credita esse constet, quodq; à Deo patre exiisset, ad illumq; esset reuersurus, non est tamen dedignatus ad lauandos Apostolorum pedes sese demittere. Quòd autem Petrus sibi à Domino lauari pedes ferre noluit, non erat quòd dedignaretur mandata Christi, sed rem tanta maiestate indignam arbitratus, Christi consilium ignoraret.

Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua: & cùm accepisset linteam, præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modò. Scies autem postea. Dixit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus: † Si non lauero te, non habebis partem mecum.

† De pœ
nit. dist. 1.
capite.
Potest.

Immolato agno, & peracta cœna veteri, surgit Christus à mensâ, reliquias veteris legis in discipulis muniturus. Deponit igitur veteris legis indumenta: præcinxit se linteo albo, vt lex sequens præcedentem munditia præstet, sicut Propheta prædixerat: Dominus regnauit, decorem indutus est, indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se. Deinde misit aquam ablutionis, qua veteris legis sordes ablueret: & cepit discipulorum pedes lauare, & primò Petri. A lotionè igitur corporaliter et cœnantiem Petrum, ad lotionè spirituales attrahit. Nisi te lauero inquit, id est, nisi iniquitates tuas absterfero, non habebis, siue nõ habes, vt Græci legunt, *ἔξας*, siue *ἔξας*, partem mecum. Lotio ergo corporalis typus erat lotionis spiritualis animi. Petrus autem intellectis verbis Christi, quàm fuit ad detrectandam lotionem pedum promptus, tam fuit ad offerendam totius corpo-

corporis lotionem vehemens. vnde subdit:

Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos, † De con-
sed & manus, & caput, dicit ei Iesus: † Qui lotus est, non fecr. disti.
indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Et vos mū 4. Quādo
di estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui tra- ab Ieroso-
deret eum. Propterea dixit: Non estis mundi omnes. lymis. &

Pedes hoc loco intelligit Augustinus humanos ac terrenos animi affectus. Vt enim cui super hanc terram
ambulandum est, quantumcunque cætera lotus est ac mundus, necesse est tamen vt ex terræ contactu immundæ non nihil maculæ pedes contrahant. Ita qui in mundo hoc degit (vnum Christum & virginem matrem excipio) quantumcunque pura sit ac integra mente, quia tamen fieri non potest (necesse est enim terreni aliquid habeat) quo non possunt non fordidari animi pedes, id est, terreni ac carnales animi affectus. Neque tamen propterea mundus esse desinit, sed vt inquit Christus, mundus est totus. Quia veniales illi mentis affectus hominē ita non sordidant, vt dici mereatur immundus. Opus tamen habet, quantumuis iustus, vt huiusmodi pedes animi lauet, & terrenæ cupiditatis affectus: quia nil in sanctam ciuitatem immundum introire potest. Facile autem eliduntur huiusmodi leuiculæ maculæ & offensæ siquidem offensæ dici mereantur, quæ Deum nobis offensum non reddunt, aded mititer sua gratia nobiscum agentē. Vos autem inquit Christus, mundi estis, sed non omnes. Quod propter Iudam dixisse Euangelista testatur.

Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua, & cum recubuisset, iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis, Vos vocatis me magister, & Domine, & bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodū ego feci vobis, ita & vos faciatis. † Amen amen dico vobis, non est seruus † Matth.
maior domino suo, neque Apostolus maior est eo qui misit 10. c.
illum. Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea. Luc. 6. f.
Inf. 1. f.

Vsq̄ue ad hunc locum: non de omnibus dico vobis: docet Christus, quod Petrum dixerat ignorare. Quod

ego facio, tu nescis modò, scies autem postea: nimirum vt sui exemplo, qui cùm magister esset ac Dominus suorum tamen discipulorum pedes lauisset, tanto se submissus gerere, quanto maiores essent, futurosque illos beatos, si magistri factum intelligentes fecerint.

Non de omnibus vobis dico: Ego scio quos elegerim. Sed vt adimpleatur scriptura: † Qui manducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum suum. A modo dico vobis, priusquam fiat, vt cùm factum fuerit, credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis, qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.

† Psal. 40.

c.

Mat. 10. d.

Luc. 10. e.

Quidam referunt hoc ad illud: beati eritis si feceritis ea: à quo excipit Iudam. Alijs non placet cò referre, quòd hinc excipiatur Iudas, quippe qui beatus foret, si magistrum suum imitaretur. Alij interpretantur: Beati eritis, siue estis, vt nunc Græca habent, si feceritis ea, id est, quia hæc facturi estis, & me imitaturi: quanquam non de omnibus vobis hæc dico: Ego enim scio quos elegerim, id est, quanquam enim omnes vos ad Apostolatum elegerim, sicut paulo antè dixit: nõnne vos duodecim elegi? non tamen omnes elegi ad beatitudinẽ, sed vt adimpleatur scriptura. Hic eclyptica est locutio, necesseque est aliquid supplere: Sed cùm dico vos fore beatos, aliquẽ ex vobis excipio, vt adimpleatur scriptura Dauidis, qui dicit de quodam sodali ac commensali suo: Qui manducat inquit, meum panem, leuabit contra me calcaneum suum, id est, in me insurget, & calce me ferire audebit. Potest etiam sic interpretari: sed qui manducat meum panem, id est, sodalis meus, leuabit contra me calcaneum suum, id est, in me insurget, vt opprimat ac supplantet: vel leauit, vt Græca habent ἐξήρην, quia iam me prodere constituit, vt fixum habet in animo. Quod quidem Deus pater fieri sinit, vt impleatur scriptura Dauidis, quæ id ipsum de eo prædixit, quod ego prædico vobis, me scilicet ab vno ex vobis prodendum. Quod dico, priusquã fiat, vt cū factũ fuerit, credatis quia ego sum, id est, quia ego sum Deus, solus cordi scrutator, & καὶ ἐστὶν ὁ γινώσκων. Et Daniel. 13. * Deus æterne, qui absconditorũ es cognitor, qui nosti omnia antequam fiat.

† Dan. 13. e.

Cum hæc dixisset Iesus, turbatus est spiritu, et protestatus est, et dixit: Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Inuit ergo huic Simon Petrus, et dixit ei: Quis est de quo dicit? Itaque cum recubisset ille supra pectus Iesu dicit ei: Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Iscariotæ. Et post buccellam introiuit in eum Satanas.

Turbatus est ab imminente periculo, & tanta proditoris ingratitude. Nec voluntariè modo hunc affectum induit, sed & naturaliter, considerata obiecti præsentis indignitate: atque animo turbatus est, & protestatus est, Græcè ἐκπαρρησία, quod Theophylactus interpretatur, præ dixit, protestatus est, affirmavit, id est, palàm de proditore testatus est, tacito tamen nomine, quod vnus ex eis se proditurus esset. Quæ res cum oscitantes redderet discipulos, nec rogare Petrus auderet, sæpe à Domino increpatus, nutu Ioanni indicauit vt rogaret: quis est de quo dicit? A quo cum quæsiuisset, respondit: is est, cui tinctum porrexero panem. Quo accepto à Iudæ, intrauit in eum Satanas. De quo August. Expressus est traditor, nutatæ sunt latebræ tenebrarum: bonum est quod accepit, sed malo suo accepit, quia malè bonum malus accepit. Et dicit ei Iesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit. Quidam enim putabāt, quia oculos habebat Iudæ, quod dixisset ei Iesus: Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis rot aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam, exiuit continuo. Erat autem nox.

Videns Iesus obstinatum Iudæ consilium, non tam impellendo, quam exprobrando, & pernitiôsâ sua consilia abire sinendo, ait: Quod facis, fac citius: id est, quia iam omnino certum est tibi proderè me, rumpe moras, & exple desiderium tuum.

Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis

† Matth.
26. b.
Mar. 14. b
Luc. 22. c.
2. q. 1. cap.
Vnus ex
vobis.
† 1. quest.
1. Christ.
Decōsec.
dist. 2. ca.
Et sancta
malis. Si-
cut Iudas.
De offi.
ordi. Si
sacerdos.

† 2. q. 1. c.
Habebat.

hominis, & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & continuè clarificabit eum. Filioli, adhuc modicum vobiscum sum.

Id est, iam iam adest, in ianuis est filij hominis mors & crux, per quam tunc primùm bene clarificatus dicitur: etsi gloriosum eum præcedentia reddidere miracula, at cõsummatio gloriæ in passione fuit, quæ iam incipiebat: & Deus inquit, clarificatus est in eo. Nã si gloria patris, quomodo ait Salomon, filius sapiens est, glorificato eo glorificari necesse est & patrem: non quod in se gloriosior reddatur, cuius immensa gloria augeri nõ potest, sed quod subinde magis ac magis hominibus eius gloria appareat ex tã potente filij infirmitate, & tam gloriosa mortis ignominia. Et si Deus inquit, clarificatus est in eo, scilicet filio hominis, hoc est per eum, & Deus vicissim clarificabit eum in semetipso, scilicet patre: nam gloria patris gloria filij. Clarificabit autem eum per semetipsum, cum resurgere faciet à mortuis, & ad dexteram suam assumet. Nec dabit sanctum suum videre corruptionem, sed post triduum excitabit illum.

† Sup. 7. c. † *Queritis me: & sicut dixi Iudæis: Quo ego vado, vos nõ potestis venire, & vos dico modò.*

Vide suprã 7. cap. Quod autem ibi dixit Iudæis absolute: quo ego vado, non potestis venire, ad patrem scilicet meum. Vobis autem dico, quod non potestis venire modò, donec effuso in vos spiritu, imitati crucem meam fueritis.

Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

Quomodo videtur novum, cum in lege veteri dilectionis præceptum habeamus. At si inspicimus, mandatum est hoc novum. Nam mandatum vetus tantum hoc habet: Diliges proximum tuum sicut teipsum, hoc autem habet: Diligatis invicem, sicut dilexi vos, id est, tam admodum, quàm admodum animam meã pono pro vobis, ita & vos parati esse debetis & pro me, & pro invicem animas ponere: tunc enim veros vos discipulos

meos esse ostenditis, si dilexeritis inuicem eo modo quo ego vos dilexi.

Dixit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Respondit Iesus: Quo ego vado, non potes me modò sequi, sequeris autem postea. † Dixit ei Petrus: Quare nõ possum te sequi modò? † animam meam pro te ponam. Respondit ei Iesus: Animam tuam pro me poness? Amen amē dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges.

Cum autem Petrus etiam se per mortē posse sequi cōfidenti us iactaret, modestē correptus à Domino audiuit: Non cantabit gallus, donec ter me abneges.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Consolatur discipulos si in fide permaneant, Thomam docet se viam, vitam, & veritatem esse, Philippum verò, se in patre videri, & contrā. Omnes modum docens petendi, spiritum sanctum promittit se eis missurum, qui dilectionem & pacem illos doceat.

Non turbetur cor vestrum: creditis in Deum, & in me credite. † In domo patris mei mansiones multæ sunt.

Cum Petri lapsus, qui cæteris feruentior erat, prædictus cæteros perturbasse videretur, subdit: non propterea turbemini, quod dixi me abiturū, vosq; modò sequi me non posse, sed & Petrum negaturum. At quemadmodum in Deum creditis, vniq; illi fiditis, ita & in me credite, mihiq; fiduciam habetote. Quod enim vni Petro dixit: sequeris autem postea: nolite putare vobis irrogatum iri. Nam in domo patris mei mansiones multæ sunt, quæ & Petro, & vobis, & electis omnibus sufficient. Diuersas autem mansiones, diuersos beatitudinis gradus, quibus pro retributione meritorū, ex liberalitate tamen, & misericordia Dei fideles donantur, intelligit Augustin. de quibus ænigmaticè dicit Paulus 1. Corinth. 15. ✠ Alia claritas solis, alia claritas lunæ, ✠ 1. Cor. 15. e. & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate.

Si quominus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locū. Græcè, si δέ μὴ, quod interpres vertit, si quo minus, si gñificat

† Matth. 27. c.

Mar. 14. d

Luc. 22. c.

† De pcc.

dist. 2. ca.

Quæ vult facere.

† De pcc.

distin. 4.

Novit

Deus.

In domo.